

BEWERKT LOGBOEK:

TERUGGAAN

De spoorbomen waren dicht. Ze stopte, achter twee andere auto's. De bel doorbrak de stilte van de middag. Het rode knipperlicht brandde. Dichte spoorbomen, bel en rood knipperlicht kondigden aan dat er een trein aan zou komen. Maar er kwam geen trein. Twee, vijf, acht minuten en er kwam maar geen trein. De eerste auto slalomde om de spoorbomen heen en stak over. De tweede reed een eindje door en stond nu vooraan.

Ik had nee moeten zeggen, dat het niet ging, dat ik niet op reis kon. Gewoon maar wat zeggen. Maar dat deed ik niet. Ik heb voor mezelf wel duizend keer bedacht waarom ik, terwijl ik gewoon nee had moeten zeggen, uiteindelijk toch heb toegestemd. De afgrond trekt. Soms zonder dat we ons daar bewust van zijn. Op sommigen werkt de afgrond als een magneet. Dat zijn de mensen die op de rand kunnen gaan staan, naar beneden kijken en het gevoel hebben zo te kunnen springen. Ik ben zo iemand. In staat me in de diepte te storten, te vallen om – eindelijk – vrij te zijn. Al is het dan een zinloze vrijheid, een vrijheid waar niets na komt. Je bent slechts vrij zolang je val duurt.

Dus misschien is het niet zo dat ik heb toegestemd omdat ik geen nee kon zeggen, wellicht deed ik dat omdat ik het eigenlijk wilde. Ergens diep vanbinnen, daar waar ik niet eens meer weet wie ik ben, wilde ik het. Misschien is het zelfs zo dat ik er al die tijd op heb gewacht. Mijn eigen afgrond. Negentien jaar. Meer, bijna twintig. Wachten tot ik door iets, of door iemand, tot ik door een kracht waar ik me niet tegen kon verzetten, tot ik door iets onvermijdelijks waar ik niet omheen kon gedwongen zou worden terug te gaan. Niet door een eigen beslissing, die zou ik niet hebben kunnen nemen. Door het lot of het toeval, niet door mezelf. Teruggaan. En niet alleen maar terug naar mijn land, Argentinië, niet alleen maar naar de stad waar ik woonde, Temperley, maar naar het Saint Peter-college. De terugkeer als een soort ba-

boesjka, waarbij ik uiteindelijk terechtkom in die microkosmos: een Engelse school in het zuiden van de voorstad, die ik net zo intens liefhad als haatte.

Het Saint Peter-college. Ik heb er nog altijd moeite mee die naam uit te spreken, ik heb er zelfs moeite mee eraan te denken. Ik weet dat degene die voor mij belangrijk is er niet meer zal zijn. Maar misschien nog wel iemand anders die ik ken, of iemand die mij kent. En hem. Die weet van ons van toen ik nog in die buurt woonde. Maar doordat ik uiterlijk nogal ben veranderd – deels gewild, deels ongewild – ben ik er wel wat meer gerust op. Ik ben ervan overtuigd dat ik onopgemerkt kan blijven. Een jaar of vijf geleden kwam ik Carla Zabala tegen, een moeder van school, die tot het groepje vriendinnen behoorde met wie ik het meest omging in die tijd en op die plek waarnaar ik me nu gedwongen zie terug te gaan, en ze herkende me niet. Het was in een warenhuis, we stonden allebei in de rij bij de kassa te wachten tot we aan de beurt waren, de een naast de ander. Ze keek me aan en vroeg me in beroerd Engels iets over de prijs van het kledingstuk dat ze in haar hand had. Ik zweeg, ik kon niets uitbrengen. Carla wachtte een paar seconden, reageerde niet op mijn getalm, maar stelde simpelweg dezelfde vraag aan de persoon achter mij. Toen kreeg ik bevestigd wat ik intuïtief al wist: degene die ik was geweest, was er niet meer, de vrouw die die dag in de rij stond om af te rekenen in een warenhuis in Boston was nooit in Temperley geweest, ze kende het Saint Peter-college niet, ze kon niet door Carla Zabala of wie ook worden ontmaskerd, eenvoudigweg omdat ze een ander was.

Ik herken mezelf niet eens wanneer ik mezelf zoek op de foto's uit die tijd. Ik heb er nog maar drie, alle drie met hem erop, van drie verschillende momenten. Geen enkele met Mariano erop. Ik bekijk ze bijna nooit meer, daar ben ik mee opgehouden om eroverheen te kunnen komen. Robert vroeg me er niet meer naar te kijken, en hij had gelijk. Een tijdlang heb ik het nog wel gedaan, stiekem. Maar op een avond, toen ik naar bed ging, realiseerde ik me opeens dat er een hele dag voorbij was gegaan zonder dat ik ernaar had gekeken. Daarna gingen er nog eens twee dagen voorbij waarin ik dat ook niet deed. En vervolgens een week, een maand. Tijd. Totdat ik ze niet meer bekeek. Toch heb ik ze niet weggedaan. Nu, vandaag, in dit vliegtuig dat me terugbrengt naar de plek waar ik ben weggegaan, heb ik vier foto's bij me: die drie en eentje waarop ik met Robert sta, voor ons huis. Maar ik kijk er ook niet naar. Ik heb ze bij me, dat is alles, ik weet niet eens goed waarom eigenlijk.

Ik ben niet blond meer, zoals de meeste vrouwen die hun kinderen op het Saint Peter hadden zitten, de school die ik zo goed kende. Mijn haar is al heel lang rossig, bijna rood. Ik ben afgevallen, wel tien kilo, of zelfs nog wat meer. Ik ben nooit dik geweest, maar na mijn vertrek – mijn vlucht, moet ik bekennen – ben ik broodmager geworden, je kunt bijna door me heen kijken, en ik heb die kilo's er nooit meer aan gekregen. Ik draag andere kleren dan de rest van die vrouwen, de kleding die we allemaal hadden; ik ben nu – nu, de dag dat ik terugga – een Amerikaanse, een vrouw uit Boston. Als het koud is, doe ik een hoed op, wat on-

denkbaar is in Temperley. Mijn stem, mijn stem van toen, zal schuilgaan achter de intonatie van een andere taal die ik zo veel mogelijk zal aandikken als ik in een gevarezone kom. En hij zal dof klinken door de heesheid die dezelfde dag dat ik het land verliet opeens de kop opstak. ‘Dysfonie door posttraumatische stress,’ zei de arts toen ik me een paar weken later in Boston liet nakijken. In de loop der jaren is dat door het vele uren lesgeven en wat dat van de stembanden vergt chronische heesheid geworden. Zelfs mijn ogen zijn niet dezelfde. En niet alleen doordat ze andere dingen, andere werelden hebben gezien. Ook niet doordat ze deze plek waar ik vandaag naar terugga niet meer gezien hebben. Als dat ze al veranderd heeft, zou het amper te zien zijn. Dan zou alleen ik het opgemerkt hebben, misschien Robert: een bepaalde droefheid, de glans bijna weg, de traagheid waarmee de ogen van het ene voorwerp naar het andere gaan. Wellicht is naast deze dingen ook de voor ieder mens zo typerende plek veranderd waar zijn ogen altijd naartoe gaan om naar woorden te zoeken als hij praat. Mijn ogen zoeken ze op het plafond, ik kijk schuin omhoog en daar blijven ze hangen, daarboven houden ze stil, totdat het woord verschijnt. Robert zocht ze recht voor zich uit kijkend, daar had hij ze altijd bij de hand; mijn moeder zocht ze – dat weet ik nu – door haar ogen te sluiten. Waar zouden zijn ogen, die van hem, de woorden zoeken die hij niet kan vinden? Ik kan het me niet herinneren. Maar ik bedoel geen van deze subtiele persoonlijke veranderingen, die moeilijk te ontdekken zijn, behalve voor iemand die gespitst is op hoe de ander

kijkt. Ik bedoel opvallender, meer uiterlijke veranderingen, die tegenwoordig zo aan te brengen zijn, als je dat wilt. Toen mijn oogarts opperde dat ik weleens een andere kleur contactlenzen kon nemen, zei ik meteen ja. Robert schrok zich naar toen hij me zag. Maar tegen mij kon Robert nooit nee zeggen, tenzij het iets was wat me pijn zou doen. Dus als ik bruine ogen wilde, dan nam ik die. Robert. Hij vond mijn lichtblauwe ogen mooi. Ik niet meer. 'Bruin is vast prachtig,' zei hij ondanks zijn eigen voorkeur. Dat ik Robert tegenkwam, hem volledig vertrouwde toen ik bij hem introk in Boston, al had dat om het even waar op de wereld kunnen zijn, was alsof ik een reddingsboei vond net op het moment waarop ik had besloten me over te geven aan de golven en de getijden, me te laten meevoeren.

In Boston geef ik Spaanse les. Ik leer Engelstaligen Spaans. Moeten we in de eerste of in de derde persoon schrijven? Waarom moet je daartussen kiezen? Dat zijn een paar van de vele vragen die mijn leerlingen me vaak stellen als ze de eerste moeilijkheden eenmaal hebben overwonnen en willen 'schrijven'. Als ik terug ben stellen ze me die vast weer, of ik krijg ze van nieuwe leerlingen in het volgende semester. Het zijn technische vragen, en hoewel ik ze ook zo beantwoord – in mijn lessen geef ik antwoord over de grammaticale aspecten, niet over de literaire – blijft vooral die eerste vraag toch in mijn hoofd zitten, alsof ik eigenlijk vind dat ik me er minder makkelijk van af zou moeten maken. De leerlingen komen een taal leren, de opzet is niet dat ze daarmee een roman of een verhaal gaan schrijven. Daar hebben ze hun moedertaal voor,

je moet schrijven in de taal waarin je denkt, waarin je droomt. Waarin je zwijgt. Maar ook al weet ik wat er van me verwacht wordt in mijn lessen, toch heb ik af en toe het gevoel dat het antwoord dat ik mijn leerlingen geef veel te theoretisch is: 'Met de persoon (eerste, tweede, derde) wordt een grammaticale categorie bedoeld, uitgedrukt in de persoonlijke voornaamwoorden, die verwijst naar de rol in de spreesituatie (spreker, aangesprokene, of een derde zelfstandigheid).' Grammaticale categorie, spreesituatie, derde zelfstandigheid. Bullshit, zou Robert zeggen. Uit mijn hoofd geef ik de definitie en laat die mijn leerlingen uit hun hoofd herhalen. *By heart*, zeg je in het Engels. Dat is geen letterlijke vertaling, integendeel. Hoofd versus hart. Soms heb ik medelijden met mijn leerlingen en geef ik ze een vriendelijker antwoord: 'De eerste persoon is gewoonlijk degene die praat: ik, wij. De tweede persoon is degene met wie je praat of die luistert: jij, jullie. De derde persoon is degene over wie er wordt gesproken: hij, zij, zij in het meervoud.' En terwijl ik zit te wachten tot ik kan boarden voor mijn vlucht terug naar Argentinië, vraag ik mezelf hier met het blanco blaadje voor mijn neus nu ook af of het makkelijker voor me zal zijn om dit verhaal in de eerste persoon enkelvoud te vertellen of in de derde. Kies ik 'ik' of 'zij'. Ik probeer het allebei uit. De derde persoon schept afstand, biedt bescherming door deze distantie. De eerste brengt me aan de rand van de afgrond, nodigt me uit te springen. De derde geeft me de mogelijkheid om me te verstoppen, twee stappen naar achteren te blijven staan, om zelfs als ik aan het vertellen ben niet

in de diepte te hoeven kijken. Maar ik weet dat verstoppen precies is wat ik tot nu toe heb gedaan, al die tijd dat ik geen letter op papier kreeg over die dag van toen, over de dagen die volgden op die dag, over de jaren die volgden op die dag. Daarom zeg ik tegen mezelf, overtuig ik mezelf ervan, dwing ik mezelf in te zien dat deze tekst – dit soort logboek van mijn reis terug – in de eerste persoon moet worden geschreven. Want over de pijn kan ik alleen op die manier vertellen. Over de pijn, het hartzeer, de vlucht, het gevoel in duizend stukjes uiteengevallen te zijn, die nooit meer gelijmd kunnen worden, de verre blik, het in de steek laten, het mezelf verwaarlozen, de littekens, over al die dingen kan ik alleen in de eerste persoon vertellen.

Dus ik zit hier op het vliegveld van New York – Robert heeft me geholpen weer in een trein te durven stappen en te genieten van hoe mooi het is per spoor van Boston naar New York te reizen wanneer er geen directe vluchten zijn, ‘dan stap je gelouterd het vliegtuig in’ – en wacht tot er wordt omgeroepen dat ik aan boord kan gaan nadat ik eerst een kleine koffer heb afgegeven met voldoende spullen voor de tijd dat ik van huis zal zijn, bijna twee weken. En terwijl ik zit te wachten, schrijf ik in de eerste persoon. Ik schrijf voor mezelf in de eerste persoon. Ik schrijf aan mezelf. Op de eerste bladzijde zet ik ‘Logboek’ en niet ‘Dagboek’. Om een dagboek bij te houden moet je er zeker van zijn dat je eigen leven het waard is om erover te vertellen, en dat ben ik niet. Ervan overtuigd zijn dat dat leven, hoe zwaar dat ook geweest is of nog is, het verdient om elke dag te worden opgeschreven, scène

na scène, vanuit het absolute gezichtspunt van degene die het vertelt. En daar ben ik niet van overtuigd.

De foto's neem ik mee de cabine in. De vier foto's. Boven op de drie oudere ligt die van Robert, voor als ik halverwege de reis misschien iets uit mijn rugzak moet halen en er dan in moet graaien, waardoor ik er ongewild naar moet kijken. In dat geval zie ik liever eerst Robert, zelfs nu hij dood is en me niet meer kan beschermen tegen mijn spookbeelden, zoals hij al die jaren heeft gedaan. Eerst Robert, pas daarna hem. In diezelfde rugzak waarin ik de foto's heb, zitten ook de vele papieren van het Garlin Institute, het prestigieuze Amerikaanse college waar ik nu voor werk. De school waar ik dankzij Robert binnenkwam als docent Spaans. De plek waar ik – me wentelend in mijn verdriet na te zijn gevlucht – de jaren heb doorgebracht die volgden op mijn vorige leven. De school die me vandaag businessclass, zonder tussenstops, naar een andere school stuurt, het Saint Peter-college.

En naar mijn verleden.